

فهرست

- فصل اول: زبان، ویژگی‌های سیستم زبانی و... ۳
- فصل دوم: اهمیت و ضرورت برخورد نوروپسیکولوژیک
با مسأله ۱۷
- فصل سوم: کلمه و ساختار معنایی آن، ... ۲۲
- فصل چهارم: زبان و ارتباط ۲۸
- فصل پنجم: پردازش زبانی (ادراک و تولید گفتار) ۳۳
- فصل ششم: فرآیند تفکر ۴۰
- فصل هفتم: تعریف و ویژگی‌های مفهوم ۵۲
- فصل هشتم: طرح مسأله زبان بدون تفکر و تفکر بدون
زبان ۶۳
- فصل نهم: آفازیا (زبان‌پریشی) ۷۱
- فصل دهم: دوزبانگی ۸۶
- فصل یازدهم: ساختار زبان در مغز ۹۳
- فصل دوازدهم: حل مسأله و ارتباط آن با تفکر و تفکر
خلاق ۱۱۴

فصل ۱

زبان، ویژگی‌های سیستم زبانی و
دیدگاه‌های متعدد پیرامون تفکر و زبان

زبان چیست

زبان، از علائمی (یا نمادهایی) تشکیل شده است که معنا، قواعد و چگونگی ترکیب آن علائم را منتقل می‌کند. فرد به کمک این قواعد پیغام‌های بی‌شماری را تولید می‌کند.

ویژگی‌های سیستم زبانی به اعتقاد راتز و گلینسون:

- زبان نمادین و علامتی است: مردم از صداها، گفتاری و کلمات نوشتاری برای بیان منظورشان در مورد فعالیت‌ها، وقایع و ایده‌ها استفاده می‌کنند. علامتی و نمادین بودن زبان، باعث وسیع شدن گستره موضوعی‌هایی می‌گردد که مردم راجع به آن صحبت می‌کنند.

- زبان انعطاف‌پذیر است؛ زیرا یک کلمه را می‌توان برای گروه‌هایی از اشیاء که اندکی با هم تفاوت دارند، به کار برد. با این‌که زبان منطقی و معنی‌دار است، اما اکثر نمادهایی که برای نامیدن اشیاء و پدیده‌ها به کار برده می‌شوند، هیچ ارتباط منطقی با آن اشیاء و پدیده‌ها ندارند.

- زبان زاینده است، یعنی با تعداد معدودی از کلمات و نمادها می‌توان بی‌نهایت جمله و پیام تولید نمود. زبان قانون‌مند است. اگرچه می‌توان جملات بی‌نهایت زیادی را تولید کرد اما بایستی این جملات قانون‌مند بوده و سازمان‌دهی شده باشند.

کارکردهای زبان

زبان دارای دو کارکرد اساسی و حیاتی برای بشر می‌باشد:

- به برقراری ارتباط کمک می‌کند.
  - امر تفکر و اندیشیدن را امکان‌پذیر می‌سازد.
- کارکرد اول ارتباط نامیده می‌شود که بشر به کمک آن اطلاعات، ایده‌ها، نگرش‌ها و هیجان‌های خود را به دیگران منتقل می‌کند.

تکامل بیولوژیک، از طریق ژن‌ها انجام می‌گیرد اما تکامل فرهنگی، از طریق انتقال اطلاعات توسط زبان انجام می‌پذیرد.

ارتباط بین زبان و تفکر، موضوعی است که مورد بحث و اختلاف نظر بسیاری از صاحب‌نظران قرار گرفته است.

زبان و تفکر (دیدگاه‌های تاریخی)

مردم از روزگار قدیم معتقد بودند که تفکر، چیزی است که متکی بر زبان است. روان‌شناسان قدیمی معتقد بودند که برای درک فرآیند تفکر، بایستی از روش درون‌نگری استفاده نمود.

طرفداران مکتب ودرتسبورگ معتقد بودند که تفکر می‌تواند بدون این‌که فرد نسبت به تصورات ذهنی خود آگاهی داشته باشد، ظاهر گردد.

طرفداران مکتب و در تسبورگ و مکتب تصورات ذهنی، به سرکردگی تیچنر رابطه بین تنش‌های عضلانی و تفکر را مورد مطالعه قرار دادند.

آن‌ها اعتقاد داشتند که فعالیت‌های عضلانی، باعث ایجاد تصورات ذهنی می‌گردد و تصورات ذهنی نیز، تفکر و به دنبال آن زبان را به وجود می‌آورند.

واتسون فعالیت‌های حرکتی و عضلانی را علت ایجاد زبان و زبان را علت ایجاد تفکر می‌دانست.

اشتین برگ در کتاب خود به نام روان‌شناسی زبان، نظرات

علمی متعددی را که معتقدند تفکر متکی بر زبان است به چهار گروه عمده تقسیم می‌کند.

این چهار گروه عبارتند از:

- گروهی که معتقدند تولیدات زبانی و سایر رفتارها، زیربنای تفکر را تشکیل می‌دهند.
- گروهی که معتقدند زبان زیر بنای اصلی تفکر است.
- گروهی که معتقدند سیستم زبانی و دستوری هر شخص، نحوه نگرش او نسبت به طبیعت را تعیین می‌کند.
- گروهی که معتقدند سیستم زبانی و دستوری هر شخص، تعیین‌کننده فرهنگ آن شخص است.

دیدگاه اول: تولیدات زبانی و سایر رفتارها - زیر بنای

تفکر را تشکیل می‌دهند

طرفداران این نظریه معتقدند که تفکر نوعی رفتار است. این نظریه توسط رفتارگرایانی مطرح گردیده که معتقد به جزء‌گرایی هستند و معتقدند که رفتارهای پیچیده (از جمله تفکر) را می‌توان به اجزای تشکیل‌دهنده‌اش تبدیل نمود.

اشخاصی چون، واستون، اسکینر، اشتاوس، بلوم فیلد و ریله، این دیدگاه را مطرح و طرفداران تئوری حرکتی زبان، از جمله لیبرمن و تیچر نیز از آن جانبداری کردند. طرفداران تئوری حرکتی معتقدند که درک زبان، مستلزم کسب بعضی از توانایی‌های حرکتی است.

جان واتسون، روان‌شناس رفتارگرا معتقد است که: «تفکر چیزی جز صحبت کردن با خود نیست...»

اسکینر نیز دیدگاه رفتارگرایانه خود در مورد ارتباط بین تفکر و زبان را این‌گونه بیان می‌کند: «بهترین و ساده‌ترین دیدگاه این است که بگوییم تفکر یک رفتار است...»

انتقادات دیدگاه اول

در کودکان عادی و طبیعی، درک گفتار، قبل از تولید آن اتفاق می‌افتد.

درک زبان، قبل از تولید آن در کودکان معلول

افرادی که مادرزادی لال هستند اما از سایر جنبه‌ها طبیعی می‌باشند، به‌طور طبیعی می‌توانند گفتار را بفهمند،

حتی اگر نتوانند آن‌ها را تلفظ کنند.
اسکینر معتقد است که علاوه بر زبان، رفتارهای دیگری
نیز در به وجود آمدن تفکر، مؤثر هستند.

دیدگاه دوم: زبان زیر بنای اصلی تفکر است

طرفداران این دیدگاه معتقدند که رشد زبان به موازات
رشد تفکر، حتی مقدم بر آن است و زبان به تفکر شکل
می‌دهد. این دیدگاه ابتدا توسط جامعه‌شناسانی که
«تعامل‌گرایان علامتی» نامیده می‌شوند معرفی گردید
و افکار چارلز هورتون، کولی و جورج هربرت مید را
تحت تأثیر قرار داد.

این نظریه نقشی که مفاهیم بازی می‌کنند تا به بشر
این امکان را بدهند که بتواند محرک‌های بیرونی را به
قسمت‌های مختلف و طبقه‌های متعدد تقسیم کند،
مورد تأکید قرار می‌دهد.

از طریق مفهوم‌سازی (تقسیم ادراکات به طبقه‌ها و گروه‌ها
بر اساس شباهت بین آن‌ها) می‌توان محرک‌های دریافتی
را شناسایی و طبقه‌بندی کرد.

بشر با استفاده از مفهوم‌سازی، یک شیء واحد را علی‌رغم تغییرات ظاهری که در آن رخ می‌دهد، به شکل ثابتی می‌بیند و می‌تواند در مقابل دو شیء که مربوط به یک طبقه هستند، به شکل ثابتی رفتار کند. این امر تفکر شناختی را تقویت می‌کند.

مزایای نام‌گذاری اشیاء و پدیده‌ها عبارتند از:

- امر تفکر و اندیشیدن را تسهیل می‌کند.
- طبقه‌بندی و بازیابی اطلاعات را در حافظه تسهیل می‌کند.

- به ادراک کمک می‌نماید.

ویگوتسکی، ساپیر و ورف معتقدند که زبان باعث ایجاد مفاهیم و تفکر می‌گردد.

ورف معتقد بود که نوع زبان هر فردی، تعیین‌کننده چگونگی تفکر او است و زبان‌های متفاوت مردم باعث می‌شود که آن‌ها، به دنیا به صورت‌های متفاوتی بنگرند و تفکر کنند.

از نظر لئونتیف اکتساب زبان دارای دو وهله است، در